

УКРАЇНСЬКО-ЗАХІДНОСЛОВ'ЯНСЬКІ ЛЕКСИЧНІ ПАРАЛЕЛІ СЕРЕД НАЗВ ЇЖІ (на матеріалі українських говорів Карпат)

Анотація. У статті здійснено лексиколого-етимологічний, словотвірний та лінгвогеографічний аналіз українсько-західнослов'янських лексичних паралелей серед назв їжі в українських говорах Карпат. Зокрема, розглянуто західнослов'янські запозичення та спільні українсько-західнослов'янські утворення. Доведено, що серед українсько-західнослов'янських паралелей у складі назв їжі в українських говорах Карпат переважають полонізми.

Ключові слова: назва, номен, говірка, полонізми, словакізми, українські говори Карпат.

Питанням українсько-західнослов'янських мовних взаємозв'язків займалися науковці П. Куліш, П. Житецький, Т. Лер-Сплавінський, З. Штібер, І. Панькевич, О. Брюкнер, Л. Булаховський, Й. Дзендзелівський, П. Чучка та ін. Однак спільним українсько-західнослов'янським назвам їжі окремої уваги не приділяв ніхто, чим і зумовлюється актуальність нашого дослідження, метою якого є лексиколого-етимологічний, словотвірний та лінгвогеографічний аналіз українсько-західнослов'янських лексичних паралелей серед назв їжі в українських говорах Карпат. Матеріалом дослідження послужили власні записи у 82 населених пунктах Українських Карпат, а також лексичні матеріали діалектних словників, лінгвістичних атласів карпатських та інших українських говорів, етимологічного, історичних та інших словників української мови, словників інших слов'янських і неслов'янських мов тощо.

1. Західнослов'янські запозичення

У досліджуваних говірках уживається назва *йїдло* з загальним значенням їжі (безвідносно до часу її споживання). Див. ще [AGB, II: 116]. Назва *йїдло* (у буков. говірках див. ще [МСБГ, III: 83], закарпатських – [Гн: 240]). Її ізоглосу продовжує в півд. лемків. говірках *йїдло* (*йїдво*) id. [ГЛА: 76]. Як свідчить фонетика назви (звукосполучення -дл-), вона запозичена із західнослов'янських мов [ЭССЯ, VI: 41], імовірноше, зі словацької: пор. словац. *jedlo* id. [SSJ, I: 643]. Звук [i] в першому складі – очевидно, результат фонетичного засвоєння словакізму укр. говірками, а не впливу чес. *jídlo* id. [Tráv: 589].

Корж або плоский круглий хліб із прісного тіста, випечений на плиті, має назви *пл'яцок* (Княжо-лука Долин., Ворохта Надвірнян. р-ну Ів-Франків. обл.), *пл'яцлик* (Торун Міжгір. р-ну Закарп. обл.). Пор. [Лиз: 414], які (щоправда, друга фонетично видозмінена) походять із пол. *placek* “коржик”, утвореного з нім. *Pletz* id. [Br: 416].

Номен *кавалок* ‘скибка хліба’, крім гуцульських (див. ще [ГГ: 88]), відомий, як свідчить літера-

тура, також у бойків., буков. [Ониш, I: 333; МСБГ, IV: 4], імовірно, у зах. закарп. (*кавалек* [Чоп: 40]), а також у півд. лемків. [ГЛА: 8], надсян. [Пшеп: 82], поділ. [Брил: 46], зах. поліс. [Арк, I: 203], середньо- і східнополіських (*кава́лак* id.) [Лис: 87] та, можливо, ще деяких [Грін, II: 204] укр. говорах. Див. ще [Лиз: 395]. Походить від пол. *kawalek* id., що є деминутивом від *kawał* “шмат” < давньоверхньонім. *kavel* “доля, частка”, середньонім. *kavela* id. [Br: 223; Sław, II: 106-107]; пор. ще закарп. *кавалець* id. [Чоп: 140].

Полонізмом є також номен – *пóнчик* ‘круглий, звичайно солодкий, пиріжок, смажений в олії, маслі і т. ін.’, який, крім бойків. і закарп., поширений ще в зах. поліс. говорах [Арк, II: 71]. Див. ще [Лиз: 440]. Як і рос. *пóнчик* id., походить від пол. *paczek* id. [Фасм, III: 326], див. ще [Br: 403].

Ласощі (солодкі кондитерські вироби і взагалі все солодке) мають назви: *лагоміни* (*лагу́міны*) (бойків. гов.), *ла́к'іткі* (*лаку́тки, ла́коткі, ла́к'істки, ла́кіткі, ла́к'іскі*) (бойків. і зах. частина закарп. гов.). *Лагоміни* має паралелі і в інших укр. діалектах; пор. зах. поліс. *лагу́м'іни, лагу́м'інк'і* [Арк, I: 275], житом. *лагомі́на* [Пал: 27], а також *лагомі́на, лагомі́нець, логомі́нка, ле́гу́міни* id. в інших укр. діалектах [Грін, II: 339]; на правах розмовного *лагомі́ни* id. є літ. нормою укр. мови [СУМ, IV: 432]. *Лагомі́на* (*легу́міни*) і под. – з польської мови; пор. пол. *legumina, legotina* і под. “страва з городніх культур”, “солодка страва, солодощі”, що в свою чергу з лат. мови; пор. лат. *leguten* (мн. *legumina*) “стручковий плід, переважно горох, боби” [ЕСУМ, III: 210; Sław, IV: 118-119]. У світлі наведеного матеріалу вважаємо необгрунтованою кваліфікацію назви *ла́комі́на* (*ла́комі́нка*) “ласощі” як результат “видозміни іменника *легу́мі́на* (*лагомі́на*) id. під впливом прикметника *ла́ко́мий*” [ЕСУМ, III: 187], бо це безсумнівні утворення від *ла́комий*, як і інші споріднені назви. Номен *ла́к'іткі* і под. (див. ще [ГГ: 109; МСБГ, V: 11; Жел: 396]) – того ж кореня, що й *ла́к'і́мкі* [Br: 306]; пор. ще зах. волин. *лаку́тка* [Корз: 152], зах. поліс. *лабо́тк'і* [Арк, I: 275], поліс. (київ.) *ла́котки* id. [Лис: 112]. *Ла́кітка* id. без вказівки на джерело

подається в [Грін, II: 342] і як діалектне (ілюстрації з творів Стефаніка та Крушельницького) в [СУМ, IV: 439]. Укр. *лакитки* від пол. *lakotka* id. [Sław, IV: 440-441].

Ячмінна каша, заправлена олією, цукром або медом, у бойків., гуц. говорах і в крайній західній частині Закарпаття називається *ne(u,a)ницяк*, що походить від пол. *reśak, reśzak* “ячмінь” (пов’язується з *reśnieć* “набухати” [Вг: 403]), очевидно, через стадії “ячмінна каша” ← “ячмінна крупа” ← “ячмінь” на укр. ґрунті; пор. бойк. *пенцяки* “ячмінна крупа” [Ониш, II: 47; Жел: 608], *пенцяк* “ячмінь” (на Турківщині) [Вел: 31]. Ця назва відома і в півд. лемків. говірках [ГЛА: 41].

Лексема *чир* ‘рідка каша з кукурудзяного борошна’ поширена в бойків., гуцул., буков. говірках, також фіксується словниками [Ониш, II: 370; ГГ: 212; Прок: 472], див. ще [ОКДА, III: 12], [Коб: 107; Вел: 32]; *чир* id. як діалектна назва відзначається у [СУМ, XI: 328]; пор. ще півд. лемків. *ч’ир* id. (з пшеничного борошна) [Ган: 87]. У багатьох карпат. говірках *чир* – “мамаліга”. У с. Богдан Рахів. р-ну Закарп. обл. *чир* – “пісна рідка страва з вівсяного борошна” [Лат: 89], у селах Ковалівка Коломий. р-ну Ів.-Франків. обл., Кваси Рахів. р-ну Закарп. обл., Бисків Путильськ. р-ну Чернівецьк. обл. *чир* – “корм для свиней”; пор. ще волин. *чир, ч’єр* “мука, кинута в гарячу воду і замішана” [Зіл: 61]. Як назва їжі (корму) *чир (чір)* в укр. говорах за межами півд.-зах. наріччя, ймовірно, не відома; пор. ще словац. *čir, čier* “вид простої каші з борошна; подрібнене тісто для супу” [SSJ, I: 212], чес., морав. *cir* id., пол. діал. *czar, czur*. На думку В. Махека, все це від пол. **cier*, пор. пол. *zá-těr-ky?* [Mach: 74] (знак питання В. Махека).

Шмат м’яса у вигляді смуги, вирізаної з хребта свині, має назви: *пол’адва, пол’адвіц’а* (*пол’адв’іца, пол’адниц’а, пол’адвіц’а, пол’ендв’іца* (*полендв’іца, повиндв’іца, пол’ендр’іца*), поширені в бойків. та гуц. гов. Назва *пол’адва* і под. етимологічно пов’язуються з праслов. **lędva/-o,-ъ* “поясница; бедро; ляжка; почка”; пор. давньорус. *лядвия* мн. “поясница, почки, внутренности”, укр. діал. (зах.) *лідви* ([l] < [ɛ]) “бедро, ляжки” (докладніше [ЕССЯ, XV: 48-50]). Отже, *пол’адва* утворено префіксально-суфіксальним способом; *пол’адвіц’а* – від *пол’адва*. Усі інші назви цього кореня, у яких [e (en)] < [ɛ], – безсумнівні полонізми; пор. пол. *lędzwie* “поперек (крижі)” [ПУС, I: 498]. З двох укр. літ. варіантів *пол’адвиця* і *пол’ендвиця* “вид страви, приготовленої з філе риби, м’яса” [СУМ, VII: 107] другий також з пол. мови, як і біл. *полян(д)віца* “філе” [Сц: 67]. *Повиндв’іца* і *пол’ендр’іца* – деетимологізовані варіанти полонізму *пол’ендв’іца*.

Шинку, тобто копчене м’ясо (перев. свинячий окіст), попередньо просолене й приправлене прянощами, називають: *лаба* (Лозянський, Синевирська Поляна Міжгір. р-ну, Перехресний Воловецьк. р-ну Закарп. обл.), *вендзене м’ясо* (Мша-

нець Старосамбір. р-ну Львів. обл.). *Лаба* id. із *лаба* “частина ноги людини або тварини”, що відоме переважно повсюдно в карпат., а також у деяких інших (поділ., черніг.) укр. гов. [Ониш, I: 400; ГГ: 108; МСБГ, V: 3; Грін, II: 337; Брил: 55]; як діалектне *лаба* “лапа” подається в [СУМ, IV: 427]; пор. пол. *laba*, словац. *laba* id. Вважається, що в укр. говорах це слово запозичено із зах. слов’ян. мов, у яких воно є варіантом слова *лапа* [ЕСУМ, III: 173; Sław, IV: 397; Mach: 254]. Для назви *лаба* “шинка” наявні точні паралелі в півд. лемків. говірках [ГЛА: 66]. У назві *вендзене м’ясо* перший компонент – полонізм; пор. пол. *wędzony* “копчений” [ПУС, II/2: 276], а означуваний компонент *м’ясо* (укр. літ. *м’ясо* [СУМ, IV: 839]) походить від праслов. **męso* “м’ясо” [ЕСУМ, III: 548].

У закарп. і гуц. говірках грудка сиру, приправлена посіченим кропом, називається *мандрик* (див. ще [Верх: 35]), у бойків. говірках *мандрик* – “сир”, “велика грудка сиру”, “їжа на пасовищі під час зелених свят” [Ониш, I: 429]; див. ще [Жел: 426]; пор. в інших укр. діалектах: зах. поліс. *мандрічка* “висушений на сонці сир для тривалого зберігання” [Арк, I: 303], сер. поліс. *мандріка, мадріка, мадріца* “сирник” [Лис: 120], сх. поліс. *мандріка* “грудка свіжого сиру без сироватки” [Турч: 16] (Є.Д. Турчин відносить цю назву до східнополісько-бойківських, насправді її ареал обіймає щонайменше, як свідчить подана нами інформація, територію більшості поліських і карпатських говорів), *мандріка* “виріб із сиру і тіста, що має форму коржика, вид сирника” [Грін, II: 404], укр. літ. *мандріка* id. [СУМ, IV: 617]. Походить від пол. *maldrzyk* id., утвореного від нижньонім. *Malder* “міра збіжжя; міра; міра сирків” [ЕСУМ, III: 381].

У говірці с. Старява Старосамбір. р-ну Львів. обл. побутує назва *с’ара* ‘молозиво, тобто густе молоко, яке виділяється молочними залозами самиць ссавців перед пологами і в перші дні після пологів’. Див. ще [ДЛАЗ, II: 171; Зіл: 660]. Номен *с’ара* id. відомий також у лемків. (*с’ара, ш’ара*), поділ. та деяких ін. укр. говорах [ГЛА: 23; Зіл: 660]. Походить з пол. *siara* id., яке в свою чергу, на думку О. Брюкнера, є переосмисленням пол. *siara* “сірка” – за кольором молозива [Вг: 487]. Проте більш імовірною є точка зору О.М. Трубацова, яку підтримала Г.П. Клепикова, про те, що в праслов. слова **sěra/-ъ* значення “молозиво”, “жирний піт на вовні (овець)” давніше, ніж значення “смола”, “сірка” [Клеп: 120].

Назва *зуна* ‘суп’, займаючи суцільно весь північний карпатський ареал, майже не засвідчується лексикографічною літературою, за винятком [МСБГ, III: 80]; пор. ще подане як діалектизм *зуна* id. у [СУМ, III: 730] з єдиною ілюстрацією з творів І. Франка. За даними словників, назва *зуна* в інших укр. говорах за межами Карпат не відома. Фонетичний варіант цієї назви *суп* (варіант *суна* виник, очевидно, під впливом *зуна*, вживаного в навко-

лишніх говірках) в незначній частині закарп. говірок, імовірно, новий, що почав уживатися недавно під впливом української літературної мови [СУМ, IX: 844]. Пор. рос. *суп* id. < франц. *soupe* id. [Фасм, III: 804]. Варіант *зупа* походить від пол. *zupa* id. [ПУС, II/2: 564], що, на думку О. Брюкнера, є новим запозиченням [Вг: 657], мабуть, від нім. *Suppe* id. [БНРС, II: 414].

2. Спільні українсько-західнослов'янські утворення

Номен *пошкребок* (*пóскр'ібок*) 'невеличкий круглий хлібець із залишків вишкрябаного з корита тіста' вживається в зах. бойків гов. і н.п. Великі Лази Ужгород. та Сокириця Хуст. р-ну Закарп. обл., відомий ще в півд. лемків. (*пошкребок*, *пóскробок*, *пóшкрібок* і под. id. [ГЛА: 7]), наддністр. (*пóшкробок* id. [Бич: 106]), поліських (*по-скрѣбок*, *пóшкрі'бка* id. [Лис: 169, 171]) говорах; пор. ще біл. поліс. *пошкробок* [Вешт: 399], східно-словац., чес. *poškrobek*, пол. *poskrobek* id. [Ган: 22]; пор. також із цим значенням зах. поліс. *пóшкрібка*, *пошкрѣбич*, *пошкр'єбáч*, *пошкр'іпчач*, *пошкрібкач* [Арк, II: 81]. Ізоглоси назв *пóшкр'іпча* і *пóшкр'іпл'а* продовжуються в півд. лемків. говірках (*пóшкр'іпч'а*, *пóшкрябіа* id. [Ган: 21]). Таким чином, номен *пошкребок* належить до спільних східно- і західнослов'янських лексико-семантичних утворень.

Назва *прил'інка* 'окраєць хліба, перша скибка, відрізана від непочатого краю хлібини' поширена в зах. бойків гов., на карті [АУМ, II: 321] відзначається тільки в говірках басейну Стрия і поодиноких говірках околиць м. Калуша Ів.-Франків. обл. Відома вона ще в наддністр., покут. говірках [Турч 1983: 165]; пор. пол. *przylepka* id. [ПУС, II/1: 434], що пов'язується з *лер* 'клей', церк. слов'ян. *прилѣпнѣти* 'приліпити' [Вг: 295]. Імовірно, це спільне українсько-польське утворення.

Начинені сливами (повидлом і т. п.) своєрідні вареники з суміші картопляного пюре і борошна в говірках н.п. Опака Дрогоб., Гусине Турків., Семигинів Стрийськ. р-ну Львівськ. обл. називають *пал'ушкі*. Див. ще [Лиз: 410]. Імовірно, це демінутив від *пáлюх*, спорідненого не з *паліти*, а *пáлець*, *безпáлий*, 'який не має пальця або пальців' (праслов. **palъ* 'палець' [Фасм, III: 191]); пор. укр. діал. (мабуть, тільки зах.) *пáлюх* 'великий палець на руці' [Грін, III: 90]; у [СУМ, VI: 32-3] подаються як діалектні *пáлюх* id. і демінутив *пáлюшóк* id.; пор. ще пол. *paluch* (згруб.) 'великий палець (руки і рукавички)', *paluszek* 'пальчик', 'мізинець' і (зазвичай у мн.) кулін. 'рід печення або страви' [ПУС, II/1: 126], словац. діал. *palúch* 'палець на рукавицях' [SSJ, III: 15]. Назва страви *пал'ушкі* мотивується, очевидно, тим, що приготівленої для цієї страви масі надають форму паличок, які ріжуть на шматки, подібні до пальця, і варять. Можливо, *пал'ушкі* – спільне укр.-пол. утворення. На користь цієї думки промовляють словотворча

будова і семантика слова. Але, зважаючи на те, що для пол. мови воно літературне, а в укр. мові вживається тільки в крайніх зах. говірках (див. ще [Зіл: 61]), в тому числі й зах. поліс. [Арк, II: 24], не відзначається більшістю словників (див., напр. [Ониш; ГГ; Прок; Корз; Лис та ін.]), хіба що крім [Жел: 598] (*пал'ушок* 'пальчик'), можна також припустити, що воно запозичене з пол. мови.

Тазові кістки разом із м'ясом називають: *око-сти* мн. (деякі закарп. марамороські говірки), *окус'ц'* (Сокириця Хуст. р-ну Закарп. обл.). Для *окус'ц'*, мн. *око-сти* паралелями виступають поділ. *окіст* 'лопатка (у людей і животних)', харк. 'окорок' [Грін, III: 47], поліс. *акбстак* рідк. 'хребет' [Лис: 25]. Укр. літ. *окіст* – 'частина туші тварини – лопатка або стегно', 'шинка'; пор. ще *окістя* 'тонка оболонка, що покриває кістки у тварини і людини' [СУМ, V: 664]; пор. пол. *okostna* (субстант. прикметник) id. [ПУС, II/1: 75], словац. *okostica* id. [SSJ, II: 550], чес. *okostice* id. [Tráv: 1086], сербохорв. *окоштит* 'костистый, худощавый' [СХРС: 337]; словен. *okostje* 'костяк, скелет' [СРС: 266]. Таким чином, *окіст* і под. – спільне українсько-західнослов'янсько-південнослов'янське, що, можливо, сягає праслов'янського періоду.

Сколотини, маслянку (рідину, що залишається від вершків і сметани після збивання масла) називають: *мас'л'анка* (деякі бойків. гов.), *масл'єнка*, *масл'єнка* (окремі півн. гуцул. гов.). Див. ще [ОКДА, III: 32; ДЛАЗ, I: 64]. Номен *мас'л'анка* є загальнонародним і поширений також у півн. карпатських (див. ще [Ониш, I: 432; Шух, V: 293; ГГ: 120]), а також в інших українських говорах [Грін, II: 408], у тому числі й півд. лемків. [ГЛА: 28], поліських [Вешт: 389]; *маслянка* id. – літ. норма укр. мови [СУМ, IV: 640]; пор. біл. діал. *маслянка* [ТС, III: 66; СБГ, III: 40], пол. *maślanka* id. [ПУС, I: 535]; пор. ще рос. діал. *маслянка* 'посудина для масла' [СРНГ, XVIII: 15]. Отже, *маслянка* – спільне східнослов'ян.-польське лексико-семантичне утворення.

Назва *пóліўка* 'суп' відома в закарп., а також у більшості півд. лемків. говірок (*пóліўка*, *пол'їўка* і под. id. [ГЛА: № 54]), можливо, і в деяких інших півд.-зах. говірках, напр. галицьких та ін. [Ном: № 1312]; з указівкою на вживання в закарп. говірках подає лексему *пóлівка* id. і Б. Грінченко [Грін, III: 283], а В. Гнатюк – з локалізацією в бойків. нас. п. 2 [Гн: 589]. З цим же значенням *пóлівка* як діалектна назва з ілюстраціями з творів закарп. письменників уведена до [СУМ, VII: 67], а в значенні 'підлива, соус' є літературною нормою укр. мови [іб.]. Ця лексема відома і в інших укр. говорах, але з іншими значеннями: 'каша, залитая молоком', 'жидкое кушанье из муки, заваренной в кипятке или молоке' (поліс.) [Вешт: 398], 'їжа, виготовлена з підсмаженого конопляного сім'я' (полт.) [Ваш: 78]; пор. ще біл. *пóліўка* 'суп з якою-небудь приправою', 'рідка частина якої-небудь

їжі” [ТСБМ, IV: 289], пол. (застар.) *polewka* “суп, юшка” [ПУС, II/1: 250], словац. *polievka* id. [SSJ, III: 214], чес. *polévka* id. [Tráv: 1200]. Укр. *поливка* “суп” у пам’ятках писемності, напр. у творах І. Вишенського, засвідчується з XVI ст. [Дзен: 110]; пор. ще у “Лексиконі” П. Беринди: “Сóкъ: Пблिवка откóль” [Бер: 119]. Наведений матеріал дозволяє зробити висновок, що *пóливка* – спільна східно- і західнослов’янська назва.

Суп з крайніх (перших) листків капусти, який готують весною або на початку літа, коли ще немає овочів має назви *n’í(y)tmč’íc* (*n’ítчи(a)c*), які вживаються в н.п. Старява, Мшанець Старосамбір. р-ну Львів. обл., Суکیل, Вишків Долин. р-ну, Білі Ослави Надвірнян. р-ну Ів.-Франків. обл., Верхне Висоцьке Турків. р-ну Львів. обл., Пилипець Міжгір., Тарасівка Тячів., Кваси, Богдан Рахів. р-ну Закарпат. обл. *П’ідч’ус, n’ідчас* id. записано і в бойків. говірках; пор. пол. діал. *podczas*, ст. пол. *podczos* [Ониш, II: 72]. У зах. закарп., ряді півн. гуцул. та деяких інших досліджуваних говірках немає назви через відсутність реалії. Цю страву варили в бідніших селах і бідніших сім’ях. Проте і в багатьох із тих населених пунктів, у яких записано перелічені назви, такий суп вийшов або виходить з ужитку, а його назви архаїзуються. На нашу думку, більшість укр. фонетичних варіантів (*n’ítч’íc, n’ítчис* і под.) і пол. слова, ймовірно, спільні українсько-польські безафіксні утворення від дієслова *nítчesати* (пол. *podczesati*), що ви-

никли в результаті усічення основи. Щодо мотивації назви *n’ítч’íc* і под. пор. укр. діал. *чesати* “рубить”, а також того ж кореня (з чергуванням звуків) *чáхати* “отламовувати, отщепляти” [Грін, IV: 447, 459], ст. слов. *чesати* “зривати (овоч)” [Sław, I: 120], тобто в назві *n’ítч’íc* відбувся семантичний перехід “обломлений чи відрізаний листочок” → “суп з таких листочків”.

Засмажка (те, що додається до страви в засмаженому вигляді для поліпшення її смаку, запаху і т. ін.) має назву *засма́шка*, що вживається переважно в гуцул., бойків. говорах та в н.п. Руські Комарівці Ужгород., Горонда Мукачів. р-ну Закарпат. обл. Див. ще [Лиз: 426]. Назва *засмажка* відома і в інших укр. діалектах [Грін, II: 97] і є літ. нормою укр. мови [СУМ, III: 317]; пор. пол. *zasmażka* [ПУС, II/2: 485], чес. *zasmažka* [Tráv: 1728], словац. *zasmažka* [SSJ, V: 522], в. луж. *zasmažka* id. [Zem: 589]. Очевидно, це спільне укр.-західнослов’янське віддієслівне утворення.

Отже, серед назв їжі українських говорів Карпат є чимало лексем, які можна кваліфікувати або як спільні українсько-західнослов’янські утворення, або як західнослов’янські запозичення, передусім із польської мови, що зумовлено тісними багатомовними взаємозв’язками між цими мовами. На підставі проведеного нами аналізу можна стверджувати, що найбільше полонізмів у бойківських і гуцульських говірках, натомість у закарпатському говорі їх найменше.

СКОРОЧЕННЯ НАЗВ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

- Арк – Аркушин Г. Словник західнополіських говірок: У 2 т / Г. Аркушин. – Луцьк, 2000. – Т. 1–2.
 АУМ – Атлас української мови: В 3 т. – К.: Наук. думка, 1984–1988. – Т. I–II.
 Бер – Лексикон словеноросійський Памви Беринди / Підгот. тексту і вступ. стаття В.В. Німчука. – К.: Вид-во АН УРСР, 1961. – 272 с.
 Бич – Бичко З. Структурно-семантичний аналіз назв їжі та напоїв у наддністрянському говорі / З. Бичко // Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства. – Ужгород, 2001. – Вип. 4. – С. 105–108.
 БНРС – Большой немецко-русский словарь. – М.: Сов. энциклопедия, 1969. – Т. I–II.
 Брил – Брилінський Д. Словник подільських говірок / Д. Брилінський. – Хмельницький, 1991. – 119 с.
 Ващ – Ващенко В. С. Словник полтавських говірок / В. С. Ващенко. – Харків, 1960. – Вип. I. – 108 с.
 Вел – Великанич Д. Народня пожива у Турчанськім повіті (Бойківщина) / Д. Великанич // Матеріали до української етнології НТШ. – Львів, 1918. – Т. XVIII. – С. 31–37.
 Верх – Верхратський І. Знадоби до словаря южнорусского / І. Верхратський. – Львів, 1877. – 89 с.
 Вешт – Вештарт Г.Ф. Названия пици в говорах Полесья // Лексика Полесья / Г. Ф. Вештарт. – М., 1968. – С. 366–414.
 Ган – Ганудель З. Народні страви і напої: Лексика українських говорів Східної Словаччини / З. Ганудель. – Пряшів, 1987. – 215 с.
 ГГ – Гуцульські говірки: Короткий словник. – Львів, 1997. – 232 с.
 ГЛА – Ганудель З. Лінгвістичний атлас українських говорів Східної Словаччини: Назви страв, посуду і кухонного начиння / З. Ганудель. – Пряшів, 1981. – Т. I. – 212 с.
 Гн – Гнатюк В. Словарець угорсько-руських місцевих виразів / В. Гнатюк // Етнографічний збірник НТШ. – Т. IV. Етнографічні матеріали з Угорської Руси. – Т. II. – Львів, 1898. – С. 234–251.
 Грін – Словарь української мови: В 4 т. / За ред. Б. Грінченка. – К., 1958–1959. – Т. I–IV.
 Дзен. – Дзензелівський Й. О. Українсько-західнослов’янські лексичні паралелі // Й. О. Дзензелівський. – К.: Наук. думка, 1969. – 209 с.
 ДЛАЗ – Дзензелівський Й. О. Лінгвістичний атлас українських народних говорів Закарпатської області УРСР (України): Лексика / Й. О. Дзензелівський. – Ужгород, 1958–1993. – Ч. I–III.
 ЕСУМ – Етимологічний словник української мови: В 7 т. – К., 1982–1989. – Т. I–III.
 Жел – Желеховський Є., Недільський С. Малоруско-німецький словар: У 2 т. – Львів, 1885–1886. – Т. I–II. – 1121 с.

- Зіл – Лексичні матеріали з Галичини І. Зілінського у кн.: *Studia nad dialektologią ukraińską i polską / Organował i przygotował do druku M. Karaś.* – Kraków; Warszawa, 1975. – 239 s.
- Клеп – Клепикова Г. П. Славянская пастушеская терминология (ее генезис и распространение в языках карпатского ареала) / Г. П. Клепикова. – М.: Наука, 1974. – 256 с.
- Коб – Кобільник В. Матеріальна культура села Жукотин, Турчанського повіту / В. Кобільник // *Літопис Бойківщини.* – 1936. – Ч. 7. – С. 15–66.
- Корз – Корзонюк М. М. Матеріали до словника західноволинських говірок / М. М. Корзонюк // *Українська діалектна лексика: Зб. наук. праць.* – К., 1987. – С. 62–267.
- Лат – Латга В. Атлас українських говорів Східної Словаччини / В. Латга. – Пряшів, 1981. – 554 с.
- Лиз – Лизанець П. М. Атлас лексичних мадяризмів та їх відповідників в українських говорах Закарпатської області УРСР / П. М. Лизанець. – Ужгород, 1976. – 328 с. (*карти 391-514*).
- Лис – Лисенко П. С. Словник поліських говорів / П. С. Лисенко. – К., 1974. – 260 с.
- МСБГ – Матеріали до словника буковинських говірок. – Чернівці, 1970-1979. – Вип. 1 – 6.
- Ном – Номис М. Українські приказки, прислів'я і таке інше / М. Номис. – К., 1993. – 768 с.
- ОКДА – *Общекарпатский диалектологический атлас.* – Кишинев; Москва; Варшава; Львов, 1989-1994. – Вип. I-IV.
- Ониш – Онишкевич М. Й. Словник бойківських говірок: У 2 ч / М. Й. Онишкевич. – К., 1984. – Ч. I-II.
- Пал – Паламарчук Л. С. Словник специфічної лексики говірки с. Мусівки (Вчорайшенського району, Житомирської обл.) / Л. С. Паламарчук // *Лексикографічний бюлетень.* – К.: Вид-во АН УРСР, 1958. – Вип. VI. – С. 22–35.
- Прок – Прокопенко В. А. Областной словарь буковинских говоров / В. А. Прокопенко // *Карпатская диалектология и ономастика.* – М., 1972. – С. 411–477.
- ПУС – Польсько-український словник: У 2 т., 3 ч. – К., 1958–1960. – Т. I-II.
- Пшеп – Пшеп'юрська-Овчаренко М. На пограниччях надсянського говору / М. Пшеп'юрська-Овчаренко // *Записки НТШ: Зб. філологічної секції, т. 25.* – Нью-Йорк-Париж, 1954. – Т. 162. – С. 53–95.
- СГГ – Словник гуцульських говірок // *Гуцульщина: Лінгвістичні етюди.* – К., 1991. – С. 90–304.
- СРНГ – Словарь русских народных говоров. – М.; Л., 1965–1991. – Вип. 1–26.
- СРС – Котник Я. Д. Словенско-русский словарь / Я. Д. Котник. – Любляна, 1950. – 736 с.
- СУМ – Словник української мови: В 11 т. – К., 1970–1980. – Т. I-XI.
- СХРС – Толстой И. И. Сербскохорватско-русский словарь / И. И. Толстой. – 5-е изд., стереотип. – М., 1982. – 735 с.
- Сц – Сцяцко П. У. Народная лексика / П. У. Сцяцко. – Мінск: Навука і тэхніка, 1970. – 176 с.
- ТС – Крывіцькі А. А., Цыхун Г. А., Яшкін І. Я. Тураўскі слоўнік: У 5 т. – Мінск, 1982 – 1987. – Т. I-V.
- ТСБМ – Тлумачальны слоўнік беларускай мовы: У 5 т., 6 кн. – Мінск, 1977-1984. – Т. I-V.
- Турч – Турчин Е. Д. Лексика питання в українських восточнополюських говорах: автореф. дис. ... канд. філол. наук / Е. Д. Турчин. – К., 1990. – 22 с.
- Турч 1983 – Турчин Е. Д. Лексична реалізація мікрополя “частини хлібини” в українських говорах / Е. Д. Турчин // *Структурні рівні українських говорів.* – К.: Наук. думка, 1983. – С. 146-165.
- Фасм – Фасмер М. *Этимологический словарь русского языка: В 4 т. / Пер. и доп. О. Н. Трубачева: В 4 т.* – М., 1964-1973. – Т. I-IV.
- Чоп – Чопей Л. Русько-мадярський словарь / Л. Чопей. – Будапешт, 1883. – XLVI, 446 с.
- Шух – Шухевич В. *Гуцульщина: У 5 т.* – Верховина, 1997-2000. – Т. I-V.
- ЭССЯ – *Этимологический словарь славянских языков: Праславянский лексический фонд / Под ред. О. Н. Трубачева.* – М., 1974-1992. – Вип. I-XVIII.
- AGB – *Atlas gwar bojkowskich / Pod kierunkiem J. Riegera.* – Wrocław etc., 1980-1986. – Т. I-VI.
- Br – Brückner A. *Słownik etymologiczny języka polskiego / A. Brückner.* – Warszawa, 1970. – 806 s.
- Mach – Machek V. *Etymologický slovník jazyka českého a slovenského / V. Machek.* – Praha, 1957. – 627 s.
- Sław – Sławski F. *Słownik etymologiczny języka polskiego / F. Sławski.* – Kraków, 1952-1982. – Т. I-V.
- SSJ – *Slovník slovenského jazyka.* – Bratislava, 1959 – 1968. – I-VI. d.
- Tráv – Trávníček F. *Slovník jazyka českého / F. Trávníček.* – 4 vyd. – Praha, 1952. – 1803 s.
- Zem – Zeman H. *Słownik górnoślązko-polski / H. Zeman.* – Warszawa, 1967. – 680 s.

Gotsa Erika

Ukrainian west slavic lexical parallels among names of food (based on ukrainian dialect of Carpathians)

Summary. The article deals with lexico-etymological, word-building and lingua geographical analysis of Ukrainian West Slavic lexical parallels among the names of food in Ukrainian dialects of Carpathians. There were considered the West Slavic borrowing and Ukrainian West Slavic joint units. It is proved that polonizms are dominated among the Ukrainian West Slavic parallels among the names of food in Ukrainian Carpathians dialects.

Key words: name, nomen, dialect, polonizms, slovakizms, Ukrainian dialects of Carpathians.

Одержано 25.05.2016 р.